

2.9.2022

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys laiksi nuorisolain muuttamisesta (HE 107/2022 vp)

Eduskunnan sivistysvaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi nuorisolain muuttamisesta (HE 107/2022 vp). Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtakunnallisen nuorisoalan järjestön, valtakunnallisen nuorisoalan osaamiskeskuksen ja nuorisokeskuksen valtionapukelpoisuuden hyväksymistä koskevia säännöksiä sekä selkeytettäväksi valtionavustuksen määräytymisen perusteita. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäviksi säännökset Harrastamisen Suomen mallista ja siihen myönnettävästä valtionavustuksesta. Tavoitteena on vakiinnuttaa Harrastamisen Suomen mallin mukainen harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa ja tätä kautta edistää perusopetukseen osallistuvien nuorten mahdollisuutta maksuttomaan harrastukseen. Esitysluonnoksessa ei ehdoteta kunnille uusia velvoittavia tehtäviä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Vaikutuksista yleisesti

Valtion vuoden 2022 talousarvion momentilla 29.91.50. on varattu yhteensä 36,8 milj. euroa nuorisotyön edistämiseen. Tästä määrärahasta reilut 18 milj. euroa on varattu valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen avustamiseen ja noin 5 milj. euroa nuorisokeskuksille. Valtion talousarvion momentilla 29.91.52. on varattu yhteensä noin 5 milj. euron määräraha, jota voi käyttää myös nuorisolain mukaisten avustusten maksamiseen.

Hallituksen esityksen mukaan sillä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Valtionavustuksen myöntämisen perusteisiin liittyvillä muutoksilla ei arvioida olevan vaikutuksia valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja osaamiskeskusten tai nuorisokeskusten avustamiseen tarkoitettun määrärahan kokonaismäärään. Ehdotetuilla valtioapukelpoisuutta koskevilla muutoksilla ei myöskään arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Tarkoituksena on, että opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi vuoden 2023 aikana uudelleen nykyisten valtionapukelpoisten ja valtionavustusta saaneiden valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen ja nuorisokeskusten valtionapukelpoisuuden, jotta ne vastaisivat esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia.

Julkisen talouden epätasapaino ja alijäämä huomioon ottaen valtiovarainministeriö pitää kannatettavana, että esityksellä ei ole julkisen ja valtiontalouden menoja lisääviä vaikutuksia.

Harrastamisen Suomen mallista

Valtion vuoden 2022 talousarvion momentilla 29.01.30. on varattu yhteensä 19,5 milj. euroa lasten ja nuorten harrastustoimintaan. Vuosien 2022 - 2025 julkisen talouden suunnitelman mukaan harrastamisen Suomen malliin on varattu vuosittain 14,5 milj. euron määräraha.

Ehdotetun lain 21 a §:n mukaan valtion talousarvioon voidaan ottaa vuosittain määräraha myönnettäväksi 12 a §:ssä tarkoitettuun nuorten harrastustoimintaan. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan säännöksen lähtökohta, jonka mukaan avustus kytkeytyy valtion talousarvion määrärahoihin ja on luonteeltaan mahdollistava, on lähtökohtaisesti kannatettava.

Esityksen mukaan harrastamisen Suomen mallin mukaista nuorten harrastustoimintaa koskevat uudet säännökset eivät velvoittaisi kuntaa järjestämään eikä hankkimaan mallin mukaista nuorten harrastustoimintaa, vaan kyse olisi kunnalle vapaaehtoisesta tehtävästä. Harrastustoimintaan osallistuminen olisi nuorelle vapaaehtoista.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan siinä tapauksessa, että tehtävästä olisi tehty kunnille uusi velvoittava tehtävä, tämä olisi tarkoittanut esityksessä selostetun mukaisesti tehtävän rahoittamista osana opetus- ja kulttuuritoimen yleiskatteellista valtionosuusrahoitusta. Kunnille osoitetut uudet velvoittavat tehtävät olisivat edellyttäneet myös lisärahoitusta. Vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa voidaan rahoittaa valtionavustuksin. Vapaaehtoinenkin tehtävä työllistää kuitenkin kuntia. Uusien kuntia työllistävien tehtävien tarkoituksenmukaisuuttaja välttämättömyyttä on aina tarpeen arvioida, vaikka tehtävä perustuisikin vapaaehtoisuuteen. Kunnilla on saattanut joissakin tilanteissa herätä huoli siitä, että ns. lakisääteisten tehtävien järjestämistä ohjataan valtionavustuksilla ja kunnan järjestämisvapautta rajoittavilla valtionavustuskriteereillä.

Hallituksen esityksen mukaan vapaaehtoisuuteen perustuvan ja valtionavustukselle rahoitettavan tehtävän taustalla on ollut kansallinen tahto ja tarve ohjata ja seurata harrastamisen mallin järjestämistä. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ohjaukselle ja seurannan toteuttamiselle tulee antaa painoarvoa.

Valtiovarainministeriö kiinnittää lopuksi huomiota siihen, että kuntien uuteen peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmään on vuodesta 2023 lähtien tulossa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin. Kertoimen liikuntaosio sisältää viisi indikaattoria, jotka koskevat lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointia, seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokousta, kohdennettuja liikkumisryhmiä lapsille ja nuorille, vaikutusten ennakkoarviointia sekä liikunnan edistämisen poikkihallinnollista ryhmää.